

УДК 349.3-057.75(477)

ПЕНСІЯ ПО ІНВАЛІДНОСТІ: УМОВИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЗА СОЛІДАРНОЮ СИСТЕМОЮ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Шлапко Т.В., к. ю. н.,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та банківського права
Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету

Стаття присвячена дослідженню умов призначення пенсії по інвалідності, враховуючи сучасні напрями реформування пенсійного законодавства. Зокрема, здійснено аналіз законодавчих вимог щодо настання інвалідності, наявності відповідного страхового стажу, призначення пенсії незалежно від того, коли настала інвалідність. Подано пропозиції щодо удосконалення пенсійного законодавства з даних питань.

Ключові слова: право на пенсію по інвалідності, стадії призначення пенсії по інвалідності, умови призначення пенсії по інвалідності, настання інвалідності, наявність відповідного страхового стажу.

Статья посвящена исследованию условий назначения пенсии по инвалидности, с учётом современных направлений реформирования пенсионного законодательства. В частности, осуществлен анализ законодательных требований относительно наступления инвалидности, наличия соответствующего страхового стажа, назначения пенсии независимо от того, когда наступила инвалидность. Представлены предложения по совершенствованию пенсионного законодательства по данным вопросам.

Ключевые слова: право на пенсию по инвалидности, стадии назначения пенсии по инвалидности, условия назначения пенсии по инвалидности, наступление инвалидности, наличие соответствующего страхового стажа.

Shlapko T.V. DISABILITY PENSION: SPECIFICATIONS OF JOINT SYSTEM APPOINTMENT AND THEIR UPDATING

The article is devoted to investigation of circumstances of disability pension award, taking into account modern ways of pension legislation reforming. Particularly, the analysis of statutory specifications concerning incapacity for work onset, existence of corresponding pension insurance record, pension award regardless of the time the invalidity has attached were conducted. Plea was advanced concerning the improvement of pension law on this matter.

Key words: invalidity pension entitlement, stages of invalidity pension award, conditions of invalidity pension award, pension onset, existence of corresponding pension insurance record.

Постановка проблеми. Реалізація права на пенсію по інвалідності проходить стадійно та здійснюється у декілька етапів: звернення за призначенням пенсії по інвалідності, призначення пенсії, виплата пенсії. Норми права пенсійного забезпечення закріплюють особливості цих етапів і для спрощення та правильності реалізації права на пенсію по інвалідності на практиці визначають умови надання такої пенсії з урахуванням того, що призначення залежить від факту настання інвалідності та набуття страхового стажу. Регламентация вказаних умов далека від досконалості, а отже, саме це і визначає актуальність проблематики.

Ступінь розробленості проблеми. Правовому дослідженню деяких аспектів порядку та умов призначення пенсії по інвалідності приділялася увага у працях таких вчених, як Н.М. Хуторян, Н.П. Коробенко, Т.В. Кравчук, І.І. Михайлова, С.М. Синчук, М.П. Стадник, Н.М. Стаховська, Б.І. Сташків, М.М. Шумило та інших.

Незважаючи на велику кількість праць, багато питань щодо призначення пенсій по інвалідності за солідарною системою в зв'язку з новим етапом пенсійної реформи залишаються малодослідженими та потребують вирішення.

Метою даної статті є визначення та характеристика умов призначення пенсії по інвалідності, враховуючи сучасні напрями реформування пенсійного законодавства, зокрема

здійснення аналізу законодавчих вимог щодо настання інвалідності, наявності відповідного страхового стажу, призначення пенсії незалежно від того, коли настала інвалідність, та представлення пропозицій щодо удосконалення пенсійного законодавства з цих питань.

Виклад основного матеріалу. Умови призначення пенсії по інвалідності визначає ст. 30 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. [1]. Першою з умов призначення пенсії по інвалідності відповідно до положення ч. 1 вказаної статті є настання інвалідності, що спричинила повну або часткову втрату працездатності внаслідок загального захворювання.

В порядку, передбаченому п. 1.14–1.17 Інструкції про встановлення груп інвалідності, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05 вересня 2011 р. № 561 [2], комісія проводить огляд тимчасово непрацездатної особи, що звернулася для встановлення інвалідності, протягом семи днів з дня надходження документів на МСЕК. Якщо комісія не прийняла рішення про продовження строку тимчасово непрацездатності, листок непрацездатності закривається датою проведення огляду, але не пізніше дати встановлення особи групи інвалідності. Органи Пенсійного фонду України та сама особа мають право в установленому законом порядку оскаржити рішення органів ме-

діко-соціальної експертизи. Порядок такого оскарження визначено п.п. 23–25 Положення про медико-соціальну експертизу [3].

Розділ II Інструкції про встановлення груп інвалідності [2] цілком присвячено класифікації основних видів порушення функцій організму людини, основних критеріїв життєдіяльності та ступенів їх вираженості. Особи, що визнана інвалідом, встановлюється I, II або III група інвалідності. I група інвалідності поділяється на підгрупи А і Б залежно від ступеня втрати здоров'я інваліда та обсягу потреби в постійному сторонньому догляді, допомозі або нагляді. Причини, критерії та підстави встановлення інвалідності I (підгруп А та Б), II та III груп визначені відповідно пунктами 26 та 27 Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності [3]. На сьогодні недоліком законодавства є те, що група інвалідності залежить від ступеня розладу функцій органів і систем організму та обмеження життєдіяльності людини, і не залежить від кількості захворювань.

Абзаци 2, 3 п. 2.4 Інструкції про встановлення груп інвалідності закріплюють, що при підвищенні груп інвалідності внаслідок загального захворювання, нещасного випадку на виробництві, професійного захворювання, поранення, контузії, каліцтва та іншого захворювання, в разі виникнення важчого загального захворювання причина інвалідності встановлюється на вибір хворого. Якщо однією з причин інвалідності є інвалідність з дитинства, МСЕК у висновку про огляд інваліда вказує дві причини інвалідності. Однак у названій Інструкції відсутні положення, які б визначали особливості статусу інваліда, якщо особа має декілька різних захворювань, і всі вони за наявності певних кваліфікаційних характеристик можуть бути підставами для надання такого статусу. Недосконалість п. 24 Положення про медико-соціальну експертизу [3] полягає в тому, що МСЕК вправі самостійно приймати рішення про необхідність надання особі додаткових видів соціальної допомоги, а відтак – при наявності декількох видів захворювання така необхідність може бути і невизнана, а отже – не буде підстави для додаткових витрат. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» також не містить особливих гарантій для таких осіб при призначенні пенсії по інвалідності. У даних випадках особа подає документи стосовно одного з захворювань, наявність якого може сприяти встановленню більш вищої групи інвалідності, і як результат – призначення вищого розміру пенсії по інвалідності.

Відповідно до п. 27 Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності [3] підставою для встановлення I групи інвалідності є стійкі, значно вираженої важкості функціональні порушення в організмі, зумовлені захворюванням, травмою або уродженою вадою, що призводять до значного обмеження життєдіяльності особи, неспроможності до самообслуговування і спричиняють до виникнення потреби у постійному сторонньому нагляді, догляді або допомозі. Підставою для встановлення II групи інва-

лідності є стійкі, вираженої важкості функціональні порушення в організмі, зумовлені захворюванням, травмою або вродженою вадою, що призводять до значного обмеження життєдіяльності особи, при збереженій здатності до самообслуговування, та не спричиняють потреби в постійному сторонньому нагляді, догляді або допомозі. Підставою для встановлення III групи інвалідності є стійкі, помірної важкості функціональні порушення в організмі, зумовлені захворюванням, наслідками травм або вродженими вадами, що призвели до помірно вираженого обмеження життєдіяльності особи, в тому числі її працездатності, але потребують соціальної допомоги і соціального захисту.

При цьому слід враховувати, що для визнання особи інвалідом повинна бути в наявності сукупність таких умов: 1) порушення здоров'я зі стійким розладом функцій організму, обумовлене загальним захворюванням (в тому числі каліцтвом, не пов'язаним з роботою), трудовим каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійним захворюванням; 2) обмеження життєдіяльності особи; 3) необхідність в заходах соціального забезпечення, включаючи реабілітацію.

Тому, по-перше, не можна не враховувати, що ступінь вираженості стійких порушень функцій організму людини залежить від виду захворювання. Критерії для визначення групи інвалідності, яка встановлюється медико-соціальною експертною комісією (далі – МСЕК), передбачені в Інструкції про встановлення груп інвалідності, де відповідно до кожної із груп інвалідності передбачено перелік захворювань, дефектів, необоротних морфологічних станів, порушень функцій органів та систем організму. Однак критерії встановлені тільки щодо випадків, при яких група інвалідності встановлюється безстроково.

У Законі України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 6 жовтня 2005 р. [4] інвалідність означає міру втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист. У ньому ж визначається і поняття «втрата здоров'я» – наявність хвороб і фізичних дефектів, які призводять до фізичного, душевного або соціального неблагополуччя та «обмеження життєдіяльності» – це помірно виражена, виражена або значно виражена втрата особою внаслідок захворювання, травми (її наслідків) або вроджених вад здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю своєї поведінки, спілкування, навчання, виконання трудової діяльності нарівні з іншими громадянами.

Все ж саме хвороба чи інший чинник тягне за собою порушення функцій організму людини, яке, в свою чергу, негативно впливає на нормальну життєдіяльність, а її обмеження формує соціальну дезадаптацію особи. Всі ці ознаки пов'язані між собою і в сукупності

формують такий стан особи, який дозволяє за допомогою правового інструменту, звернувшись до МСЕК, засвідчити його як інвалідність. Виходячи з цього, інвалідність включає в себе не тільки медичний аспект, що свідчить про зміни у функціональному стані організму людини, а і соціальний, який проявляється у зв'язку стану здоров'я особи з певними критеріями життєдіяльності, в тому числі виробничо-професійними чинниками, такими, як трудова діяльність, умови праці, загальна і професійна підготовка, трудова спрямованість та ін.

По-друге, наявність декількох видів захворювання завжди будуть підставою для додаткових витрат, а також кожне з цих захворювань може спричиняти різні обмеження однієї чи й декількох категорій життєдіяльності певного ступеня. Наприклад, обмеження здатності самостійно пересуватися I ступеня та обмеження здатності до навчання I ступеня, а інше – обмеження здатності до спілкування II ступеня. Отже, беззаперечно, що декілька різних захворювань вимагатимуть і різних реабілітаційних заходів, обмеження життєдіяльності буде відбуватися внаслідок кожного цих захворювань, для належного лікування особи потрібне відповідне матеріальне підґрунтя.

Тому в такому випадку з метою покращення рівня пенсійного забезпечення інвалідів вважаємо за необхідне закріплення у Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» надання особам зі статусом інвалідів за декількома підставами додаткових гарантій пенсійного забезпечення, наприклад, встановлення надбавки до пенсії у відсотках від розрахованої пенсії по інвалідності, враховуючи фінансові ресурси держави. Адаже обчислення розмірів пенсії в тому обсязі, який забезпечує гідне життя й існування людини, повинно стати важливою гарантією, що сприятиме реалізації права на пенсію.

Положенням про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності передбачено, що МСЕК приймає документи осіб, що звертаються для встановлення інвалідності, за наявності у них стійкого чи необоротного характеру захворювання, а також у разі безперервної тимчасової непрацездатності не пізніше, ніж через чотири місяці з дня її настання, чи у зв'язку з одним і тим самим захворюванням – протягом п'яти місяців з перервою за останніх 12 місяців, а у разі захворювання на туберкульоз – протягом 10 місяців з дня настання непрацездатності [3].

Особам, що звертаються для встановлення інвалідності, група інвалідності встановлюється без зазначення строку повторного огляду у разі наявності вроджених вад розумового чи фізичного розвитку, анатомічних дефектів, стійких необоротних морфологічних змін та розладу функцій органів і систем організму, неефективності реабілітаційних заходів, неможливості відновлення соціальної адаптації, несприятливого прогнозу відновлення працездатності з урахуванням реальних соціально-економічних обставин у місці проживання інваліда, а також інвалідам, у яких строк переогляду настає після досяг-

нення пенсійного віку, встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Щодо випадків необоротного характеру захворювання в розділі III Інструкції про встановлення груп інвалідності наведено перелік захворювань, дефектів, необоротних морфологічних станів, порушень функцій органів та систем організму, при яких групи інвалідності IA, IB, II та III встановлюються без строку переогляду [2].

Що стосується всіх інших випадків, то норма пункту 22 згаданого Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності не є досконалою, адже передбачає, що повторний огляд інвалідів з нестійкими, оборотними змінами та порушеннями функцій організму з метою визначення ефективності реабілітаційних заходів, стану здоров'я і ступеня соціальної адаптації проводиться раз на 1–3 роки. Повторний огляд інвалідів, а також осіб, інвалідність яких встановлено без зазначення строку проведення повторного огляду, проводиться раніше зазначеного строку за заявою такого інваліда, інших заінтересованих осіб, у разі настання змін у стані здоров'я і працездатності або за рішенням суду чи прокуратури. Заслугує на увагу думка Н.П. Коробенко, яка вважає за доцільне запровадити строки переогляду від 1 до 5 років та розробити перелік, в якому б конкретно вказувалися залежно від складності захворювання терміни переогляду інвалідів [5, с. 152]. Дійсно, відсутність вказаного переліку в законодавстві створює підґрунтя для порушень пенсійних прав, оскільки працівники МСЕК на власний розсуд, оцінюючи всі подані документи, перебіг захворювання та інші особливості стану особи, вирішують питання про строк переогляду. На нашу думку, при тривалій тимчасовій непрацездатності протягом року або наявності несприятливого трудового прогнозу, незалежно від строку тимчасової непрацездатності, слід враховувати й те, що, зазвичай, зважаючи на матеріальне становище громадян, стан сучасної медицини, різне протікання хвороби, навіть складення оптимального плану реабілітаційної програми інваліда не дає змоги досягти стабільної ремісії, а тим паче – повністю відновити йому своє здоров'я протягом такого короткого строку, як 1 рік. Отже, більш доцільним у цьому випадку було б запровадження строків переогляду від 2 до 5 років, і тільки на вимогу самої особи зі статусом інваліда, інших заінтересованих осіб, ініціативи лікувально-консультативної комісії у разі погіршення стану здоров'я і працездатності або за рішенням суду чи прокуратури – раніше спливу 2 років. А конкретну періодичність огляду через 2, 3, 4 чи 5 років саме і визначатимуть працівники МСЕК на підставі поданих документів та безпосереднього огляду особи.

Вирішуючи питання про те, хто буде виступати ініціатором переогляду групи інвалідності, зрозуміло, що є хворі, які старанно приховують симптоми хвороби, щоб не втрачати роботу, заробіток, інші прискіпливо ставляться до стану здоров'я і можуть пов'язати свою наявну хворобу, наприклад, з професійними шкідли-

востями, знаючи про значні пільги, які надає держава таким хворим, тому, на нашу думку, раніше спливу 2 років визначити стан здоров'я та ступінь обмеження життєдіяльності на вимогу особи-інваліда як у разі погіршення, так і покращення стану здоров'я (тобто за його власною ініціативою – заявою), повинні тільки лікарі в спеціальних медичних установах.

Поняття «інші заінтересовані особи» також потребує роз'яснення. Взятвши за основу напрацювання норми ст. 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» про те, що повторний огляд інвалідів, які досягли пенсійного віку, проводиться тільки за їх заявою, щодо аналізованого випадку поняття не варто тлумачити досить широко, а «заінтересованими особами» при достроковому огляді слід вважати законних представників особи з інвалідністю.

Другою ж з умов призначення пенсії по інвалідності за зазначених підстав є наявність відповідного страхового стажу. Страховий стаж обчислюється територіальними органами Пенсійного фонду за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку, а за періоди до впровадження системи персоніфікованого обліку – на підставі документів та в порядку, визначеному ст. 56 Закону України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 р. [6].

Законодавець до визначення страхового стажу, необхідного для призначення пенсії по інвалідності, застосовує диференційований підхід. Так, відповідно до ст. 32 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» страховий стаж, необхідний для призначення пенсії по інвалідності і який повинен бути наявним на час настання інвалідності або на день звернення за пенсією, залежить від групи інвалідності та віку особи. В науці існує думка про доцільність такого поділу [5, с. 155]. Дійсно, ступінь втрати здоров'я, що спричиняє обмеження однієї чи декількох категорій життєдіяльності, буде суттєво відрізнятися у осіб з інвалідністю I групи порівняно з особами, яким встановлено II чи то III групи інвалідності, тим більше, що така позиція ґрунтується на одному із принципів права пенсійного забезпечення в Україні – принципі диференціації видів, умов і рівня пенсійного забезпечення.

Основною метою диференціації є призначення пенсії в залежності від тих чи інших життєвих обставин. Принцип диференціації у пенсійному забезпеченні інвалідів полягає у встановленні особливих умов та рівня їх забезпечення, при цьому враховується не тільки тяжкість інвалідності та причини її настання, а й в тому числі вік та набута на той час тривалість страхового стажу, розмір попереднього заробітку, характер і умови трудової діяльності, категорії інвалідів. Але з цього приводу слід зазначити, що встановлення пенсійним законодавством різних вимог до страхового стажу ще й всередині суб'єктів пенсійних відносин по інвалідності призвело до порушення принципу незменшуваності змісту та обсягу права на пенсію при прийнятті нових законів, що впливає з конституційної норми ст. 22, яка проголошує, що права і свободи людини

і громадянина, закріплені Конституцією України, гарантуються і не можуть бути скасовані, при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Хоча за даним принципом особи повинні бути впевнені, що їх право на пенсію не буде скорочено.

За новими нормами закону, наприклад, для інвалідів I групи від 29 років до досягнення особою 31 року включно необхідний стаж – 3 роки; а для інвалідів II та III груп – вже 4 роки. Отже, диференціація повинна мати певні межі.

Розмежування вимог до страхового стажу для осіб, яким встановлена I група інвалідності, та для осіб, яким встановлена II і III групи інвалідності, на нашу думку, є не досить доцільним з точки зору соціальної справедливості, оскільки настання такого соціального ризику, як інвалідність, можливе в будь-який час, і саме з цього моменту починаються негативні наслідки для життєдіяльності особи, а страховий стаж при призначенні пенсії враховується на час настання інвалідності або на день звернення за пенсією. У даному контексті справедливості досягається встановленням розміру пенсії в залежності від групи інвалідності.

Виключення з нормативу наявності обов'язкового стажу стосується випадків, якщо інвалідність настала в період проходження строкової військової служби відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 р. [7] або внаслідок поранення, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадянського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (Революції Гідності), у особи, яка звернулася за медичною допомогою у період з 21 листопада 2013 року по 30 квітня 2014 року. В такому разі пенсія по інвалідності призначається особі незалежно від наявності страхового стажу.

Існують випадки, коли особи визнаються інвалідами після досягнення пенсійного віку. Відповідно до абз. 1 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» такі особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення ними 60-ти років та наявності при цьому страхового стажу не менше, ніж 15 років, або пенсії по інвалідності за наявності страхового стажу не менше, ніж 15 років. Виключення з зазначеного вікового обмеження складає контингент жінок 1961 року народження і старших. Вік, після якого такі жінки здобувають право на призначення пенсії по інвалідності, законодавцем диференційовано за датами їх народження та розділено за піврічними інтервалами. Такі жінки при відповідності їх віку наведеним критеріям також мають право на призначення пенсії по інвалідності. При цьому не виключається обов'язкова наявність у них страхового стажу загальною тривалістю не менше, ніж 15 років.

Все це свідчить про те, що ключова роль страхового стажу у пенсійному законодав-

стві беззаперечна. У найновіших дослідженнях такої стаж розглядається як соціальна, економічна та правова категорія, а також на підставі комплексного аналізу змісту трудового та страхового стажу О.Л. Кучмою визначено та досліджено основні юридичні ознаки страхового стажу: період сплати страхових внесків; безпосереднє та опосередковане страхування (сплачувати страхові внески може і сама особа, і її роботодавець чи інші особи у порядку, визначеному законодавством); обов'язкова та добровільна участь осіб у державному соціальному страхуванні; наявність спеціальних фондів, які здійснюють конкретний вид державного страхування [8].

Ще однією з умов призначення пенсії по інвалідності є те, що вона призначається незалежно від того, коли настала інвалідність: у період роботи, до влаштування на роботу чи після припинення роботи. Час настання інвалідності як умова має значення лише для визначення, за яким законом призначати пенсії щодо окремих категорій осіб.

Пенсія по інвалідності в розмірі пенсії за віком призначається непрацюючим інвалідам II групи у загальному порядку, якщо вимоги ч. 2 ст. 33 згаданого Закону щодо наявності потрібного страхового стажу виконано на день встановлення інвалідності, і якщо вимогу щодо звільнення з роботи виконано до дня звернення з приводу призначення пенсії по інвалідності. Суттєвим у порядку призначення пенсій є те, що за нормами ч. 2 ст. 33 непрацюючі інваліди II групи за їх вибором мають право на призначення пенсії по інвалідності в розмірі пенсії за віком, обчисленої відповідно до наведеного вище порядку. Тобто вони можуть претендувати не на 90% (як унормовує це ст. 32 Закону), а на 100% пенсії за віком. Умовою такого призначення є наявність страхового стажу вищого, ніж той, що зазначений у ст. 32 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Зазначена категорія інвалідів, якщо інвалідність їм вперше встановлено після досягнення пенсійного віку (60 років, а для жінок 1961 року народження та старших – за градацією віку, наведеною в ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»), а також інваліди III групи за їх вибором мають право на призначення пенсії по інвалідності в розмірі 100% пенсії за віком, обчисленої відповідно до наведеного порядку у ст. 27 і 28 вищезазначеного Закону. Умовою такого призначення є наявність страхового стажу у чоловіків 35 років, а у жінок – 30 років (відповідно до абз. 1 ч. 1 ст. 28 Закону).

Однак слід звернути увагу на те, що гарантія абз. 2 ч. 1 ст. 32 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» досить неоднозначна, оскільки у разі реалізації такого права на практиці при розрахунку пенсії за віком період з дня встановлення інвалідності і до дня досягнення особою пенсійного віку, який зараховується у випадку призначення загальної пенсії по інвалідності, не зараховується до пенсії по інвалідності у розмірі пенсії за віком. Так, абзац 4

ч. 1 ст. 24 даного Закону встановлює, що до страхового стажу для призначення пенсії за віком, а також до страхового стажу роботи із шкідливими умовами, який дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і у пільгових розмірах, зараховується тільки час перебування на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням.

Дане положення видається незрозумілим з позиції соціальної справедливості. Адже з аналізу даної норми випливає, що у випадку, якщо особа деякий час мала статус інваліда у зв'язку з загальним захворюванням, отримувала пенсію по інвалідності, не сплачувала (чи за неї не сплачувалися страховальником) страхові внески, а потім була визнана здоровою і досягає пенсійного віку, цей час перебування на інвалідності не зараховується до страхового стажу, який має значення для надання пенсії за віком. Тому доцільно було б, на нашу думку, не зменшувати таким чином права осіб, що мають інвалідність у зв'язку з загальним захворюванням та виключити з даної норми слова «у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням», поширивши таке правило на всіх без виключення інвалідів.

Висновки. Отже, зважаючи на досить складний соціально-економічний стан в Україні, зміни у сфері пенсійного забезпечення, які відбулися і відбуваються сьогодні щодо умов призначення пенсії по інвалідності, повинні бути спрямовані на покращення гарантування належного рівня пенсійного забезпечення, усунення нівелювання значення принципів права пенсійного забезпечення. При реалізації політики щодо осіб, які набули статусу інвалідів, мають удосконалюватися різні комплекси заходів матеріального характеру, а також при реформуванні пенсійного законодавства; не порушуючи меж диференціації та незменшення пенсійних прав, враховуватися особливості конкретної особи чи групи інвалідів, адже всі вони, маючи різні захворювання, знаходяться в різних умовах. Оскільки чітке, однозначне та лаконічне визначення і закріплення стадії призначення пенсії є важливою складовою забезпечення реалізації прав учасників пенсійних правовідносин, це вимагає подальшої розробки та дослідження даних питань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
2. Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 5 вересня 2011 року № 561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11>.
3. Питання медико-соціальної експертизи : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 року № 1317 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-п>.
4. Про реабілітацію інвалідів в Україні : Закон України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>.

5. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні : монографія / Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, М.П. Стадник [та ін.]. – К. : Ін Юре, 2012. – 540 с.

6. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 5 листопада 1991 року № 1788-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>.

7. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-ХІІ (в редакції

Закону від 04 квітня 2006 року № 3597-ІV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

8. Кучма О.Л. Страховий стаж як категорія трудового права і права соціального забезпечення України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О.Л. Кучма ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2011. – 19 с.